

tatus est archiepiscopus occidentalis ulyssiponensis, ad instar prælaudati patriarchæ Venetiarum, et quoad provinciam archiepiscopatus ulyssiponensis; eique summus Pontifex usum pallii, præcedentiam supra archiepiscopos bracharensem, ulyssiponensem orientalem, eboracensem, aliosque singulos illius regni prælatos, necnon privilegia alia complura largitus est¹.

Hæc sunt, quæ *de locis* pro ecclesiasticæ historiæ intelligentia duximus conscribenda. Neque enim propositum nostrum erat universam sacram geographiam tradere et explanare, sed quemadmodum fecimus *de temporibus*, ita ejusdem geographiæ declarare elementa, eaque animadversionibus exornare ac firmissima auctoritate fulcire. Quod si quis geographiam illam assequi modo peroptat, hisce præceptionibus imbutus perlegat *Notitiam episcoporum orbis christiani* Auberti Miræi, *Geographiam sacram* Caroli a S. Paulo, *Ecclesiarum notitiam* tempore Cælestini III a Milone abbate conscriptam, et *Michaelis Antonii Baudrand* opusculum inscriptum, *Archiepiscopatus et Episcopatus totius orbis*, impressum post Lexicum geographicum, ne verbum faciam de geographico indice descripto ante Historiam conciliorum Marci Battaglini, in appendice voluminis II *Antiq. Eccl.* Emmanuelis a Schelstrate, et in fine *Historiæ ecclesiasticæ* Hyacinthi de Graveson, quos in præsentiarum commemorasse sat est.

¹ Est etiam in Hispania a sæculo XVI patriarcha Indiarum occidentalium, qui, haud secus ac ulyssiponensis, patriarchali decoratur honore, nullam tamen jurisdictionem exercet. (Continuatoris adnotatio.)

ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ BREVIARIUM.

DECIMUM QUINTUM ECCLESIAE SÆCULUM.

CAPUT PRIMUM.

SUMMI ROMANÆ ET APOSTOLICÆ ECCLESIAE PASTORES.

Gubernarunt romanam Ecclesiam sæculo XV post Bonifacium IX, qui animam efflavit anno 1404, *Innocentius VII*, *Gregorius XII*, *Alexander V*, *Joannes XXIII*, *Martinus V*, *Eugenius IV*, *Nicolaus V*, *Callistus III*, *Pius II*, *Paulus II*, *Sixtus IV*, *Innocentius VIII* et *Alexander VI*.

CCIV. Innocentius VII electus est die 17 octobr. an. 1404. Patria ei Sulmo in Aprutio, ubi et natus Ovidius, ut ipse ait lib. II *Amorum*, eleg. XIX; nomen vero *Cosmatus Melioratus*. Ob utriusque juris doctrinam, probitatemque vere assumpto nomine dignus, non tantum commendatur a Leonardo Arretino, illius ævi scriptore lib. I, cap. VII, verum etiam a Theodorico Niem, Maimburgo et a neoterico auctore operis *Histoire des Papes*, qui tamen Pontificum vitia insectantur. Propter nequitiam nepotis sui Ludovici, qui undecim romanæ Urbis rectores fraude propria manu interfecit, nudosque projecit e fenestra, Innocentius Viterbum concitata romana multitudine

fugit. Romam redux anno 1406, mortem oppetiit, die 6. nov. correptus apoplexia. Vulgatum statim rumorem, papam sublatum esse veneno, prælaudatus Leonardus Arretinus, qui præsens aderat, diluit in epistola ad Franciscum, principem cortonensem.

CCV. Eodem mense novembris, ac die 20 suffectus est Innocentio *Gregorius XII*, card. tit. S. Marci, dictus antea *Angelus Corarius*, patritius Venetus. Præstitit juramentum abdicaturum sese pontificatu, si id necessum foret ad schisma abolendum. Sed ad idem paratum esse, impellente Universitate parisiensi, et Carolo VI rege, etiam Petrus de Luna, id est, antipapa Benedictus XIII, aiebat. Lucca mproinde Gregorius, ac Benedictus ad Portum Veneris, atque ad fines Etruriæ, quasi colloquium instituturi accesserunt. At utroque tergiversationes, spretis sacramentis, adhibente, cardinales utriusque partis num. 22, Pisis congregati, anno 1409, die 26 junii¹, tam Gregorio, quam Petro exauctoratis, elegerunt in pontificem Alexandrum V. Petrus autem de Luna, percussus timore, Avenione se contulerat Perpignanum, arcem tum juris hispanici, in finibus Galliarum et Aragoniæ, semperque in schismate pertinax obiit anno 1424, die 1 junii, in Chersoneso, seu Peninsula, Valentini oppido. Gregorius anno 1409 in Austriam, et inde Cajetam se contulit; hinc Ariminum venit sub exitum anni 1412, ibique anno 1415 pontificatus deposuit insignia, summopere a PP. concilii constantiensis laudatus. Obiit autem Recineta anno 1417, VIII id. octobr.

CCVI. Ad *Alexandrum V* revertamur oportet. Ejus electionem supra adnotavimus. Appellabatur *Petrus Philargius*, card. et archiepiscopus mediolanensis, ordinem FF. Min. professus. Incerta ejus patria, incertum genus, incerti parentes. Novariensem aliqui apud Ciaconium, quidam Bononiensem, permulti Cretensem faciunt. Inverisimile non videtur, natum *Candii*, oppidi Insubriæ, atque hinc postremam opinionem exortam. Vino mero delectatum scribit, lib. C, Fleurius: describit virtutes ejus Graveson, in quem invehitur recens auctor *Hist. pontif.*,

¹ Inchoatum tamen concilium die 25 martii.

tom. III, pag. ultima. Aliquandiu Pisis, Prati, Pistorii et Bononiæ moram egit. Istic repentina morte sublatus est anno 1410, die 3 maii. Hausisse in clystere venenum tradit S. Antoninus in Chronicis, hujusque criminis accusatus fuit Balthasar, card. *Coscia* Neapolitanus, non autem convictus.

CCVII. Idem *Balthasar* Alexandro in pontificatu successit, eodem anno, die maii 17, creatus in ipsa urbe Bononia. Est hic *Joannes XXIII*. Confirmavit concilii pisani contra Gregorium XII et Petrum de Luna sanctionem. Summa illi cum Sigismundo imp. concordia. Ubi Romani ejus electionem intellexere, dejectis statuis Gregorii, illius erexerunt. Verum his, cæterisque ob immodicas exactiones, simonias, scandala invisus, sessione XII concilii constantiensis anno 1415, die 29 maii, depositus fuit¹. Sententiæ in se latæ acquiescens, in arcem, in qua Joannes Hus detinebatur, deinde Heidelbergam abductus fuit. Ad pedes Martini V, electi in laudato concilio anno 1417, die 11 novemb., provolutus, lacrymas ab omnium oculis expressit. Humaniter tamen exceptus, cardinalis decanus fuit constitutus. Id evenit anno 1419, quo anno, die 22 decembris, Florentiæ obiit, pompa parum pontificali absimili, in æde S. Joannis Baptistæ sepultus æneo marmoreoque monumento.

CCVIII. Quo die inauguratus fuerit pontifex *Martinus V*, dictum nuper². Nobilissima Columnensium gente ortus erat, cardinalis tit. S. Georgii, ejusque nomen Otho. Constantia discessit anno 1418, die 16 maii. Audaces Florentiæ pueri nimium licenter subelamarunt pertranseunti³. *Gilius*⁴ *Mugnos*, Aragonensis, anno 1424, post mortem Petri de Luna creatus antipapa Chersonesi, nomine assumpto *Clementis VIII*, anno 1429, arrepta insignia deposuit, suamque Martino V exhibuit obedientiam. Atque ita magnum schisma extinctum est, in-

¹ Vide caput proximum.

² Dicitur *quintus*, cum sit hujus nominis III, quoniam etiam Marinus I et Marinus II, a pluribus *Martini* nomine designantur.

³ Videatur Poggius *Hist. Florent.* 32.

⁴ Id est, Ægidius, quem Martinus V declaravit majoricensem episcopum. Hinc in conclavi vaticano extat hæc optimi Pontificis memoria: *Martinus V Columna, extincto schismate, pacem Ecclesiæ peperit.*

ceptum anno 1378, in electione peracta Fundis antipapæ Clementis VII. Decessit autem Martinus V Romæ, anno 1431, die 21 februarii¹.

CCIX. Sedit postea *Eugenius IV*, id est nepos Gregorii XII, *Gabriel Condulmerus* Venetus, card. tit. S. Clementis. Pontificum calumniatores fuisse tradunt, non Gregorii ex matre nepotem, sed filium spurium. In eum Columnenses seditionem, Philippus, dux mediolanensis, bellum excitavit. Roma discedens unionem Græcorum, utinam diuturniorem, Florentiæ convocato concilio curavit². Concessit autem naturæ anno pontificatus XVI, Christi 1447, vigesima tertia die februarii. Concilium basileense anno 1439, sessione xxxiv, die 25 junii, in eum depositionis iniquam sententiam promulgavit, et die 5 nov. in pseudopontificem elegit Amadeum, Sabaudia ducem, eremiticam vitam ducentem ad lacum Lemanium. Huic *Felix V* nomen impositum.

CCX. Rexit deinde Ecclesiam *Nicolaus V*, seu Thomas card. Sarzanensis, Bononiæ episcopus, Bartholomæo medico, matre Fivizanensi in lucem editus³. Nicolai cardinalis Albergati,

¹ Martinus V, tam patienti fuit animo, ut cum fratres duos, unum peste, alterum fortuito incendio sublatum amisisset, nullum dederit abjecti animi indicium. Obiisse die 20 februarii, cum sedisset annos 13, menses 3, et dies 10, Papebrochius, Pagius, alique tradunt. At in basilica lateranensi extat hujus Pontificis æneum sepulcrum, commemoratum quoque a Raynaldo, a Ciaconio, a Cæsare Raspono, etc., cum inscriptione: *Martinus Papa V sedit annos XII, menses III, dies XII. Obiit anno MCDXXXI, die XXI februarii, temporum suorum felicitas*. Nos arbitramur, ut inquit Papebrochius, hoc epitaphium tempore attritum, fuisse ab aliquo infeliciter renovatum.

² In bibliotheca vaticana sub concilii florentini pictura legitur: *Eugenio IV pontifice, Græci, Armeni, Æthiopes ad fidei unitatem redeunt*; atque in valvis æneis basilicæ hi versus a Panvinio, Oldoino et Bonannio relati:

Ut Græci, Armeni, Æthiopes, hic adspice ut ipsam
Romanam amplexa est gens jacobita fidem.
Sunt hæc Eugenii monumenta illustria quarti:
Excelsa hæc animi sunt monumenta sui.

³ Familia Nicolai V *Parentumcella*, nomen matris *Andreola Calderina*. Est tamen in Nummo inscriptio: *Tomas, Lugano, di Sarzana MCDXLVII*; unde quidam ei fuisse inferunt parentes humilis fortunæ, et cognomen *Lugano*. Reseravit, clausitque jubilæum anno 1450.

nunc inter Beatos relati, causa, nomen ipsum assumpsit. Principes regesque omnes illum tanquam supremum Ecclesiæ caput agnoverunt, eique etiam sese subjecit *Felix V*, anno 1449, ad pristinam reversus eremum. Cathedram Lunensem in patriam suam Nicolaus transtulit, decubuitque IX kal. apr. an. 1455. Dotes ejus refert nobile basilicæ vaticanae epitaphium:

Hic sita sunt quinti Nicolai antistitis ossa,
Aurea qui dederat sæcula, Roma, tibi.
Consilio illustris, virtute illustrior omni,
Excoluit doctos doctior ipse viros.
Abstulit errorem, quo schisma infecerat orbem,
Restituit mores, mœnia, templa, domos.
Tum Bernardino statuit sua sacra senensi,
Sancta jubilæi tempora dum celebrat.
Cinxit honore Frederici conjugis auro;
Res italas icto fœdere composuit.
Attica romanæ complura volumina linguæ
Prodidit: en tumulo fundite thura sacro.

CCXI. Die aprilis octava electus est eodem an. 1455 pontifex maximus *Callistus III*, vocatus antea *Alphonsus*, cardinalis *Borgia*, Valentinus. Huic S. Vincentius Ferrerius prædixerat supremam Ecclesiæ dignitatem, quam tenuit usque ad diem 6 augusti anno 1458. Nimii in nepotes suos, quorum duos purpura ornavit eodem die, notatur amoris¹.

CCXII. Ejectus tunc ad sacerdoti fastigium Pius II, *Æneas Sylvius Piccolomineus*, patria Senensis. Incidit hujus electio in anni 1458 diem 27 aug., atque obitus in diem 14 ejusdem mensis anno 1464. In ejus exaltatione Roma exultavit. Excelluit litteris, damnavit appellationes ad futurum concilium, acta concilii basileensis cassavit, bello adversus Turcas gerendo incubuit ardentem².

¹ *Callistus III* moriens reliquit 115,000 nummorum aureorum, quos comparaverat in usus bellicos adversus Turcas.

² *Victoria Forteguerra*, Æneæ mater, cum in somnio sibi visa foret parere infantem cum mitra, diu ex eo timuit familiæ ignominiam, propterea quod improbis imponi aliquando soleant mitræ carthacæ; neque hanc expulit suspicionem, nisi quando filius creatus est episcopus tergestinus. Decessit Anconæ, sed Romam delatus, primum in Vaticano conditus.

CCXIII. Successit Pio II *Paulus II*, scilicet Petrus Barbus, Venetus, card. S. Marci, viva voce creatus, dum vix annum 48¹ excessisset, anno 1464, opera cardinalis Bessarionis. Juramenta, quæ tunc ab electis pontificibus fieri solebant, noluit emitte. Abbreviatores, inter quos Baptista Platina, amovit; unde hujus scriptoris acerbior stylus et concitator. Subita extinguitur apoplexia, die 26 julii, anno 1471.

CCXIV. Sedit postea *Sixtus IV*, ordinis Min. Nomen ei Franciscus; familia *della Rovere*; patria Albixola², oppidum Liguriæ. Bononiæ, Papiæ, Senis, Florentiæ, Perusii publice tradiderat theologiam; omnes in ordine suo consecutus fuerat gradus, et vaticanam denique purpuram. Per summam injuriam *Jurieu*, minister calvinista, ei exprobrat quod libidinem permiserit præposteram. Citat conviciator testem Balæum et Vesseum, utrumque hominem hæreticum et mendacem. Sixtus an. 1484, die 13 augusti, migravit e vita.

CCXV. Joannes Baptista *Cibo*, card. S. Cæciliæ, ex clarissima genuensi familia, electus est eodem mense, die 29, nomine assumpto *Innocentii VIII*. Pacis inter magnos principes auctor, insecutor hussitarum, propugnator ecclesiasticæ libertatis, Turcarumque hostis acerrimus fuit. Occasione Zizimi, fratris Bajazethis II, quem Innocentius captivum tenebat, ad eundem Bajazethem litteras dedit, ac dono lanceam accepit, qua Redemptoris nostri transfixum fuit latus. Id contigit an. 1492, quo itidem anno Romæ inventus est titulus dominicæ Crucis. Naturæ persolvit debitum VIII kal. aug. an. 1492.

CCXVI. Alexander VI post Innocentium præfuit Ecclesiæ.

fuit, deinde anno 1623 in æde Theatinorum S. Andreæ a *Valle* honorifice tumulatus.

¹ Auctor *Hist. Pap.*, tom. IV, proximum fuisse ait anno 83. Mendum irrepsisse puto. Arrisise Paulo II *Formosi* nomen, et ad instar mulierum se ornasse, quod nimium de sua pulchritudine sibi plauderet, Platina non est credendum. Huic tamen aures præbuit prædictus auctor, et qui scripsit historiam conclavium, necnon Amelotius Not. in lib. I *Ann. Taciti*.

² Natum *Cellæ*, quinto a Savona milliario, scribit in suo *Thesauro*, p. 2, pag. 93, Ghilinus. Haud secus Panvinius, qui in ejusdem Pontificis vita Roboræ gentis originem ac nobilitatem describit.

Roderici Borgia, S. R. E. cardinalis cancellarii, pristinum illi nomen. Quemadmodum nequit satis laudari Borgiae familiæ nobilitas; ita dici nequit quantum Alexandri vitia ab historicis amplificentur. Immodicum in filios amorem, incestam libidinem, ambitionem, avaritiam, flagitia reliqua cuncta describunt, præsertim Du Chesne, Gordonius, Guicciardinus. Videsis satyricam in Alexandrum epistolam, versusque improbos in *Hist. Pontificum*, tom. IV. Maleficii etiam, propinati veneni, quo incaute hausto ipse perierit, culpant Alexandrum plerique. Id tamen criminis diluere nititur Raynaldus. Lege continuatorem *Hist. Fleury*, libro CXX, num. 6 et seq. Nos chronologiam adnotamus solummodo. Creatus est anno 1492, III idus augusti, et sublatus e vivis ann. 1503, XV kal. septemb. ¹.

¹ Quod est in proloquio, *Genus irritabile Vatum*, præsertim in *Alexandro VI* vidimus adimpletum. Nam de eodem Pontifice maximo legitur inter Jacobi Sannazarii carmina libro II *Epigrammatum*, num. 29, satyricum epitaphium, quod incipit:

Fortassis nescis, cujus hic tumulus siet.

Habetur ibidem et duplex distichon, quorum unius hexameter est:

Mirum si vomuit nigrum post fata cruorem!

alterius vero, nam pentametros exscribere nolumus,

Nomen Alexandri ne te fortasse moretur.

Extat, et aliud,

Visuram se iterum Sixtum cum Roma putaret,

Pro Sixto Sextum vidit, et ingemuit.

Tribuitur eidem in tumulum *Lucretiæ* inscriptio, a nonnullis falso adtributa Pontano:

Hoc jacet in tumulo, etc.

Circumfertur et epigramma, cujus initium: *Vendit Alexander*, etc. Hæc adnotamus, tum quia vulgatissima sunt, et etiam a Papirio in *Vita pontificis Alexandri* producta, lib. VI, pag. 373, tum etiam, ut novatores percipiant, a nobis vitia quorundam romanorum Pontificum non denegari; quamquam, nisi iidem novantes dieteriis et cachinnis ubique patefacerent, honestius videretur ea præteriri silentio. Verum etsi Pontifices etiam homines sunt, et circumdati infirmitate; nullus tamen illorum a recta fide descivit, et plurimum romanæ Ecclesiæ firmitatem, auctoritatemque commendat, quod nunquam eam Spiritus sanctus deseruit, etiamsi aliquando improbo gubernatam pastore. Vitiis, quæ Alexandro VI exprobrantur, egregia ejus facta opponimus; cohibitam severioribus pœnis sicariorum licentiam, statutos dies jus unicuique dicendi, decretum visi-

PATRIARCHARUM NOMINA.

Quinto decimo Ecclesiæ sæculo usque ad annum 1453, quo anno Turcæ Constantinopolim expugnarunt, sederunt post *Antonium IV*, qui anno 1403 decessit, *Callistus II*, *Joseph II*, exmetropolita ephesinus, *Metrophanes* Cyzicenus, *Gregorius III* Hieromonachus, et *Georgius Scholarius*, appellatus etiam *Gennadius*, eodem electus anno quo *Mahumetes* Constantinopolim occupavit. Prætermittuntur cæteri extorres, et vix patriarchali caractere insigniti.

CAPUT II.

SYNODI XV ECCLESIE SÆCULO CELEBRATE.

Plenaria hujus sæculi concilia sunt *pisanum*, *constantiense*, *senense*, *basileense* et *florentinum*. Num priora quatuor generalia dicenda sint, controvertitur; nulla de postremo hæsitatio.

De pisani concilii convocatione facta anno 1409 dictum est capite superiori. Utriusque communionis cardinales, Gregorii nempe XII et Benedicti XIII ad hanc synodum convenisse, depositum in illa Gregorium, electum Alexandrum V, exauctoratum Benedictum, eo loci narravimus. Nulla Gregorio illata injuria, siquidem juramentum emiserat abdicandi se pontificatu, si id necessum fuisset ad schisma abolendum, demissisque precibus invitatus ad synodum, nunquam voluit accedere. Interfuere tamen cardinales 22¹, archiepiscopi 24, episcopi 182, abbates ac

tationis ægrotantium tempus, contententium de novi orbis dominatione regum, Joannis Lusitaniæ et Ferdinandi Hispaniarum monarchæ, concordiam, innovationem consuetudinis, inductæ a Callisto III, salutandi in meridie Deiparam, inflictum anathema librariis, typis mandantibus scripta ab episcopis non impetrata facultate, lata sanctione, quam ad annum 1504, n. 36, refert Raynaldus. Prætermitto comitatem, qua principum legatos ad se missos excepit, et præsertim Angelum Politianum, qui Senensium nomine orationem ad ipsum habuit, gravissimamque ejus ad omnes reges exhortationem, ut pacem colerent, nec de gerendo bello cogitarent, nisi adversus Turcas spoliis christianorum superbientes. Profecto iniqui dicendi sunt, qui summorum virorum, tenentium maxime sacerdotii, aut regni imperiique fastigium, carpunt vitia, recte autem gesta prætereunt.

¹ Alibi numerantur card. 21.

theologi plusquam 300. Frustra adversus pisanum concilium depositi pontifices reclamarunt. Qui generale fuisse negant, in hanc abierunt sententiam, quoniam non fuit a Pontifice convocatum, nec concilio ipso absoluto schisma cessavit. Verum quia Alexandrum V omnes tanquam legitimum Pontificem agnoscunt, atque in schismate aliis, quam Capiti, de cujus auctoritate controvertitur, committi debet synodi congregandæ facultas, non potest pisani conventus firmitas oppugnari¹.

Perseverante schismate, Joannes XXIII, Alexandri successor, indixit concilium *constantiense* die 20 martii an. 1414. Inchoatum est die 5 novembris anno proximo, præfuitque sessioni 1 idem Joannes, romanus pontifex. Adfuerunt patriarchæ 4, archiepiscopi 43, episcopi 160, abbates ac theologi supra 109, necnon romanorum imperator Sigismundus. Damnatus Wiclefus et cremati Joannes Hus et Hieronymus Pragensis, de quibus infra. Joannes pontifex, qui primum humiliter scripto et jurejurando spoponderat dimissurum se Ecclesiæ regimen, si ad extirpationem schismatis videretur necessarium, id postea exequi detrectans, et clam e synodo discedens, dejectus est adnotata superius die. Constitutus tum Martinus V, ac synodus absoluta an. 1418, die 22 aprilis. Concilium istud dicitur continuatio pisani a card. Turrecremata. An fuerit œcumenicum post Joannis XXIII discessum, vigeatque robur sess. iv et v, quibus Papa subjicitur concilio, haud levis est controversia. Adversus Ven. Bellarminum et Christianum Lupum affirmantem partem strenue propugnat Cl. Bossuetius, p. 2 *Defens. decl. Clerc. Gallic.*, lib. IX².

¹ De concilii pisani auctoritate dispar et opposita est clarissimorum scriptorum sententia. Vide *Ital. sacram* in Arch. Pisanis sub *Alemanno Adimario*, etc.

² Huic controversiæ locus amplius esse non potest, cum vaticanum concilium constitutione *Pastor æternus*, cap. iii, definierit romanum Pontificem habere potestatem jurisdictionis in omnes et singulos cujusque dignitatis pastores et fideles, sive seorsum, sive simul sint, tam in rebus fidei et morum, quam in iis quæ ad disciplinam et regimen Ecclesiæ spectant. (Continuatoris adnotatio.)

Martinus V, sess. XLIV concilii constantiensis, habita anno 1418, die 19 aprilis, indixerat concilium pro reformatione morum celebrandum Papiæ, urbis in Insubria vetustæ. Inchoatum illud est an. 1423, mense maio; sed paucis advenientibus ob pestiferam illic grassantem luem, post menses duos translatum est Senas. Confirmata ibidem wicelistarum hussitarumque damnatio, et depositio Petri de Luna, actumque de Græcorum cum Latinis unione. Verum temporis calamitas impulit Martinum V ut hac synodo abrupta, proximo an. 1424, die februarii 19, indiceret *basileensem* an. 1431 celebrandam. Senense concilium in litteris quoque Martini V et Eugenii IV, dicitur *œcumenicum*; fuit vero quædam constantiensis synodi appendix.

Sublato e vivis Martino V, Eugenius ei suffectus ratam habuit indictionem concilii basileensis in finibus Helvetiorum. Inchoatum fuit eodem anno 1431, die 19 maii, indictaque prior sessio pro 14 decembris. Initio concilium fuisse legitimum, non ambigitur; sed nimiam sibi quibusdam arrogantibus auctoritatem et cogitantibus pseudopontificem intrudere vivente Eugenio, bello insuper inter duces Burgundum et Austriacum fervescente, idem Eugenius anno 1432 constitutionibus, litteris, legatisque synodum studuit dissolvere, indixitque anno 1337 concilium ferrariense. Ab eo tempore degenerans synodus in conventum illegitimum ac seditiosum inique in Eugenium se gessit, sessione præsertim xxxi, anno 1438, die 24 januarii. De Felice V pseudopontifice dictum supra. Solutum deinde hoc concilium anno 1443, mense maio.

Ferrariense concilium generale anno 1438, die 9 aprilis, inchoatum est, Florentiam vero anno sequenti translatum, ubi prima sessio habita fuit die 26 februarii, postrema die 22 novembris ejusdem anni 1439. Ferrariensi et florentino concilio præfuit ipse Eugenius IV, et interfuit Joannes Palæologus, imperator Græcorum, cum Joseph, patriarcha C. P., ac permultis cum latinis, tum græcis. Inter quos de Purgatorio, de primatu Papæ, de azymo adhibendo in Eucharistia conficienda, de præsentî gloria sanctorum, ac præsertim de *processione* Spiritus sancti a Filio, et de additione facta Symbolo particulæ

Filioque, longa fuit disceptatio. Sed inita tandem concordia, cui et Græci omnes subscripsere, uno excepto Marco Ephesino, qui in Græciam redux, complures ad schisma instaurandum permovit. Subjiciunt synodo florentinæ *Decretum pro instructione Armenorum*, non synodi, sed solius Eugenii IV nomine inscriptum, utpote editum post discessionem Græcorum, X kal. decembris. Sed de conciliis œcumenicis, pro nostro instituto, satis multa.

Cætera ad disciplinam spectantia, commemorabo tantummodo. In Galliis celebrata fuere *rhemensis* an. 1408, *senonense* 1429, *bituricense* an. 1438, *rothomagense* anno 1445, *senonense* alterum 1485. In Hispania, *Dertosæ* anno 1429, *Matriti* 1473, *Toleti* et *Arandæ* eodem anno, et Compluti 1479. In Germania, *Colonix* 1423 et 1452, *Pragæ* 1405, *Salisburgi* anno 1420, *Frisingæ* in Bavaria anno 1440. In Anglia, *Oxonii* 1408, *Londini* 1420 et 1486, et *Haphniæ*, vulgo *Copenhagen*, in Selandia, vel Dania, anno 1425. Ad clericorum et monachorum disciplinam, ad beneficiorum collationem, morumque probitatem, necnon erumpentium errorum pravitatem eliminandam, singula pertinent.

Conciliabula *Benedicti XIII* pseudopontificis, seu Petri de Luna, Perpiniani anno 1408, et Salmanticæ 1410, ubi ille verus Ecclesiæ pastor fuit declaratus. Utinense anno 1409, quo *Gregorius XII*, seu Angelus Corarius, etsi Pisis exauctoratus, cum paucis episcopis schisma fulcire curavit; atque constantinopolitanum, in quo imperante Constantino Palæologo anno 1450, proscriptis actis synodi florentinæ, Græci ad vomitum redierunt; hæc, inquam, pseudoconcilia omnino a nobis rejiciuntur.

CAPUT III.

DE HUSSITIS, CÆTERISQUE HÆRETICIS SÆCULI XV.

Præter nefaria Wiclefi dogmata in concilio constantiensi damnata sess. viii, anno 1415, die 4 maii, *Joannes Hus*, et *Hieronymus de Praga*, ejus discipulus, eadem fere omnia dogmata propugnantes, vivi fuerunt combusti. Sumptum de Joanne

Husso supplicium eod. anno 1415, die 6 julii, ac de Hieronymo Pragensi anno 1416, die 30 maii. Queruntur hæretici, hos sectarum suarum patriarchas, quos tanquam martyres venerantur, rogo fuisse impositos et exustos, etsi Constantiam accesserint obtenta securitatis fide, quam vocant *Salvum conductum*. Sed queruntur inique et injuste. Nam Joannes Hus neque a Pontifice, neque a concilio, ut ex ejusdem Hussi litteris constat, securitatem illam obtinuerat, sed tantum a Sigismundo, coarctatam ad iter, hujusque incommoda, ad solutionem tributi vel telonii, ut apparet ex litteris imperatoris datis Spiræ, anno 1414, die 18 octobris. Cum autem contra promissa et pacta, quibus sponderat se iudicium concilii subiturum, discessisset Constantia, et in hæresi post damnationem evasisset pervicacior; ipsius Sigismundi jussu coniectus in carcerem, merito pertulit pœnam perfidiæ suæ. Hieronymus vero, tametsi a synodo, non a Sigismundo, obtinuerat *Salvum conductum*, quia tamen damnationi Wiclefi et Joannis Hussi consensit, horum hæresim ejuravit sessione XIX; palam postea testatus se fraude et mendaciter id egisse, ac in pristinos prolapsus errores, frui non poterat ea securitate, quæ ipsi concessa fuerat ea apposita conditione, *ut justitia semper salva maneret*, quantum fides exigeret orthodoxa. Videatur in *Historia hussitarum* Joannes Cochlæus, et dissert. VII hujus sæculi Nat. Alexander.

Dogmatizavit Joannes Hus, Ecclesiam constare ex solis prædestinatis, carere visibili capite, hæreticos tradi non posse sæculari iudici puniendos, et neminem sacerdotum a prædicatione verbi Dei posse ab episcopis, vel a pontifice removeri, aliaque his affinia 39 comprehensa articulis¹, proscriptis a PP. constantiensibus. Circa Eucharistiam tamen, confessionem sacramentalem, invocationem sanctorum et Purgatorium, Joannes Hus nunquam oppugnavit doctrinam catholicæ Ecclesiæ, ideoque frustra illius concordiam jactant posteriores hæretici.

Orti ex hussitis *thaboritæ*, *orphani* et *calixtini*. Primi ita

¹ Vid. Continuat. *Hist. Fleury*, lib. CIII, n. 74. Sessione tamen concilii XV redacti sunt ad 30.

appellati sunt a monte in quem duce Joanne Zisca, homine æque impio, ac strenuo, sese receperunt, et cui *Thabor* nomen dederunt. Horum quidam *orphani* dicti sunt, quasi orbati patre, post mortem ipsius Ziscæ, qui obiit pestilentia anno 1424, die 6 octobris in castro *Priscon*, mandans ut e pelle sua ad terrendos hostes tympanum conficeretur. *Calixtini* denominati fuere, qui communionem sub utraque specie necessariam putantes, calicis formam ubique pingebant, unde pervulgatum distichon:

Tot pingit calices Bohemorum terra per urbes,
Ut credas Bacchi numina sola coli.

Prodierunt pariter ex Gallia belgica et in Bohemiam irrupere novi *adamitæ*, nudi incedentes, addicti promiscuis connubiis, in omnem exardescentes libidinem, atque adeo inverecondi, ut memoratus Zisca, dux hussitarum, illos gladio, flammisque ultricibus deleverit. Quorum dux *Pichardus* nomine se Adam ac Dei filium audacter nominabat. Paululum modestiores *fossarii*, qui ad instar brutorum promiscuam explebant libidinem in abditissimis locis fossisque, unde sortiti sunt nomen. Quidam demum e Wiclefi secta erumpentes, cœperunt adversus *pædo-baptismum* insurgere, asserentes regenerationis lavacrum parvulis inutiliter conferri, neque illo indigere filios e fidelibus procreatos.

Hæc de hæresibus tantum; nam errores a pluribus hoc sæculo absque pertinacia assertos, quoniam non coaluerunt in sectam, licet proscriptos, non est loci hujus singulatim exponere¹.

¹ Errorum, quos prætermittimus, auctores sunt Matthæus Grobon, ord. Præd. (V. *Nat. Alex.*, cap. II, art. 4); Manfredus, ejusd. ord. (V. *S. Ant. III P.*, tit. XXII, cap. VII, n. 8); Alphonsus Tostatus (V. *Rayn.* ad an. 1443, n. 24); FF. nonnulli carmelitæ *Spond.* ad an. 1473, n. 13); Joannes Parvus (*Petit*) de quo Gerson, tom. V, edit. Dupinii; Augustinus de Roma, Aug. de quo *Acta Conc. Basil.*, sess. XXII; Laurentius Valla, apud Dominicum Berninum, *Sæc. XV*, cap. VI, etc. Accedit *Pomponius Lætus*, quem, si revera, ut aiunt, abjecto christiano nomine Petri *Pomponius* dici voluit, et si colebat Romulum, atque celebrabat natalem diem Urbis, non a fide extorrem dumtaxat, veram etiam idololatram vocemus oportet.